

tepaV

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı

Neredeyiz? Nereye gitmeliyiz?

**Selin Arslanhan Memiş
26 Eylül 2016**

Çerçeve

■ Dün neredeydik?

→ Dünya/Türkiye

■ Bugün neredeyiz?

→ Dünya/Türkiye

■ Şimdi ne yapmak lazım?

→ Ekonomide sürdürülebilirlik konusunda yanılgıya düşmemek gerekir

- Türkiye'nin yeni bir büyüme ve kalkınma stratejisine ihtiyacı var

→ Bu stratejinin en önemli bileşeni hızlandırıcı sektörler aracılığıyla teknolojik dönüşümdür

- İlaç sektörüne nasıl bakmak gerekir?

→ Hala yatırım yapılabilir bir ülke olduğumuzu göstermenin en iyi yolu, birkaç ileri teknolojik yatırım kararı duyurmaktır

- Bunun için neye ihtiyaç var?

Dün neredeydik?

■ Dünya nasıldı?

- Amerika-AB mali krizde değildi
- Arap Baharı yoktu
- Çin daha küçüktü

■ Türkiye nasıldı?

- Zor bir geçiş sürecinden zenginleşerek çıktık
- AB süreci yolundaydı. Etrafımızda sular durgundu
- Türkiye fırsatı değerlendirdi, mesafe aldı

Bugün neredeyiz?

■ Dünya nerede?

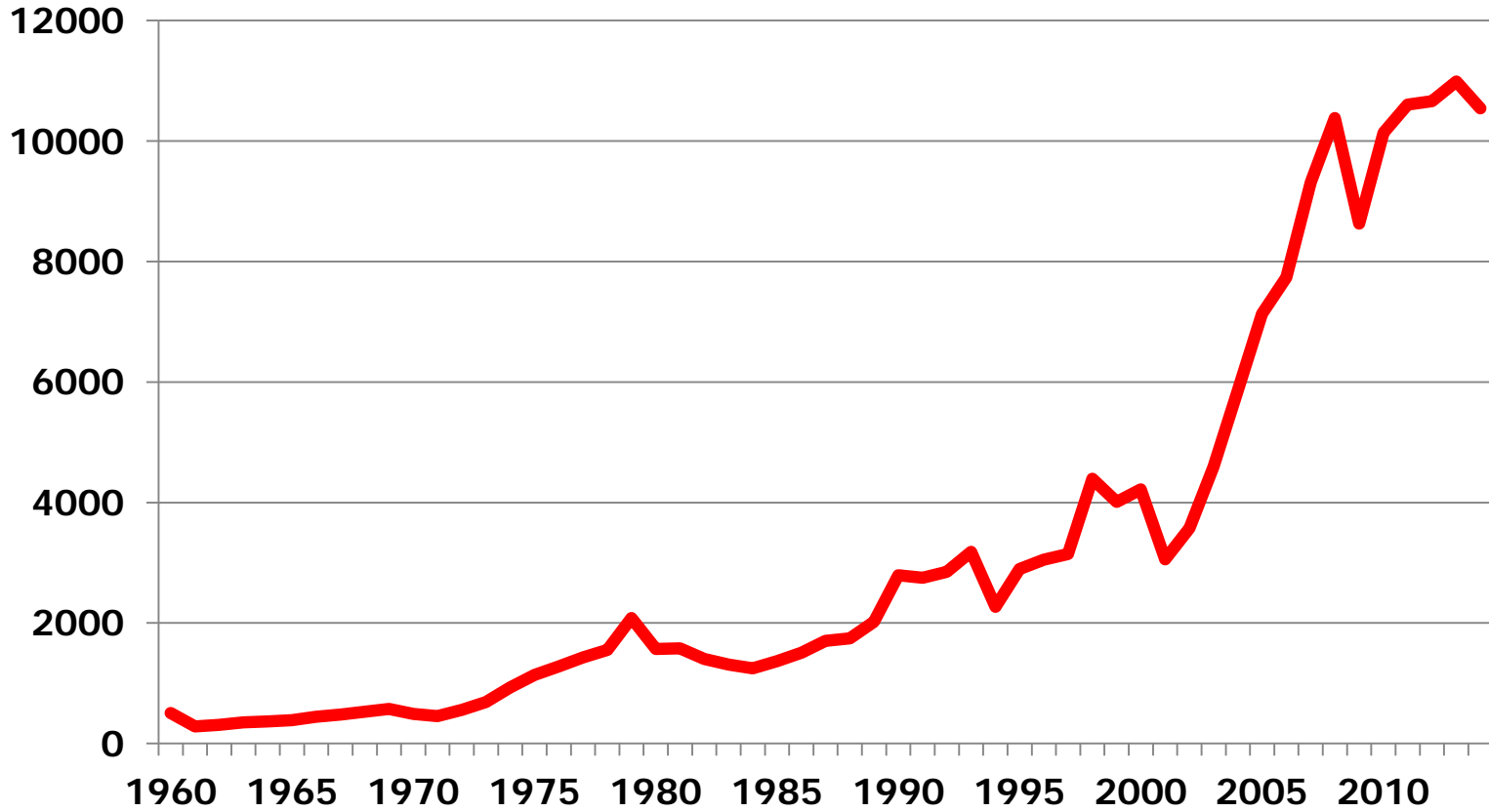
- AB hala krizde. Amerika'nın krizden çıkması ayrı bir dert
- Arap Baharı'nın etkileri küresel güvenlik açığını artırdı. IŞİD çıktı
- Küresel gündemin iki ana meselesi: Küresel büyümeyi hızlandırmak ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine erişmek
- Yeni sanayi devrimi: Yeni teknolojiler büyüme ile sürdürülebilirlik ilişkisini değiştirdi

■ Türkiye nerede?

- Ekonomide yeni bir şey yapmadan ilerlemek mümkün değil
- Türkiye'nin hedef/coşku eksikliği ile imaj problemi üst üste oturdu
- 15 Temmuz sonrası imaj problemi daha görünür hale geldi
- Türkiye'nin yeni bir büyüme ve kalkınma stratejisine ihtiyacı var

1980'de 1500 dolar olan kişi başına milli gelirimiz, 10 bin dolara çıktı

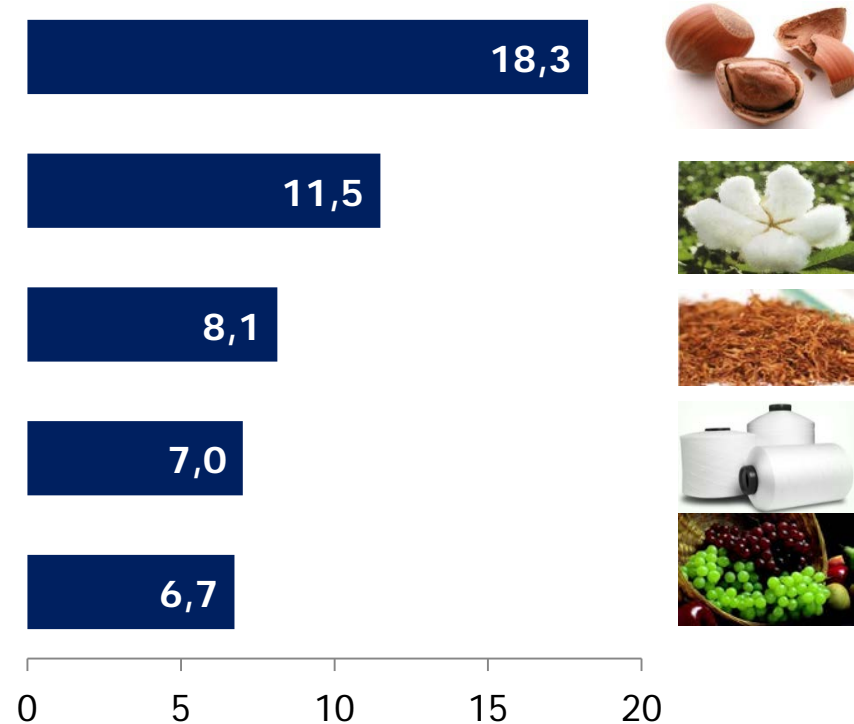
Kişi başına düşen milli gelir, ABD doları, 1960-2014

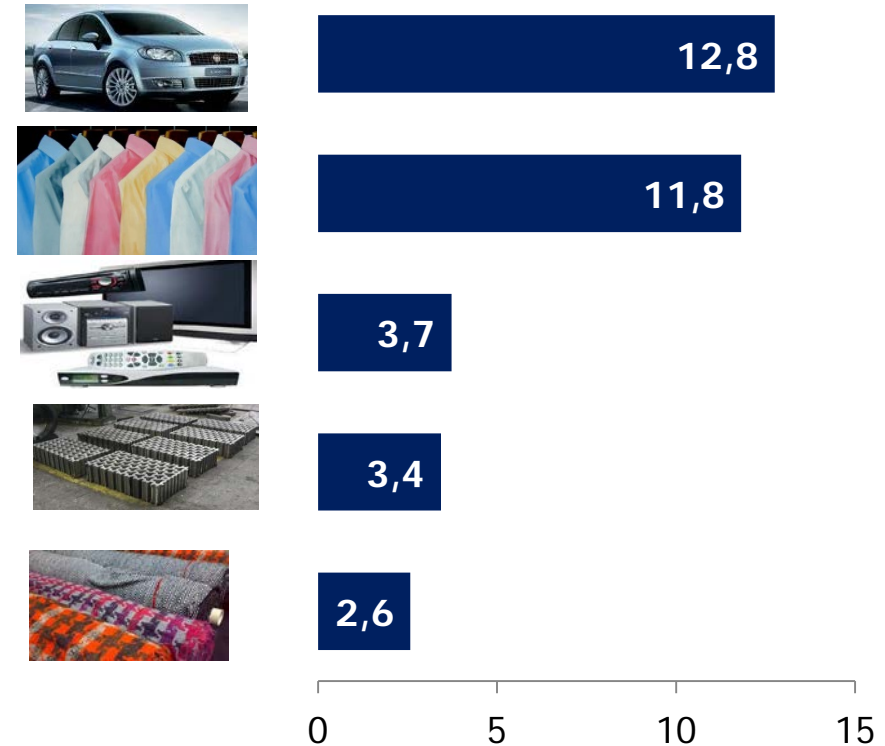
Türkiye, tarım ülkesinden orta teknolojili bir sanayi ülkesine dönüştü

Pamuk satan bir ülkeden, araba satan bir ülkeye...

En çok ihraç edilen ürünler (1980, % pay)

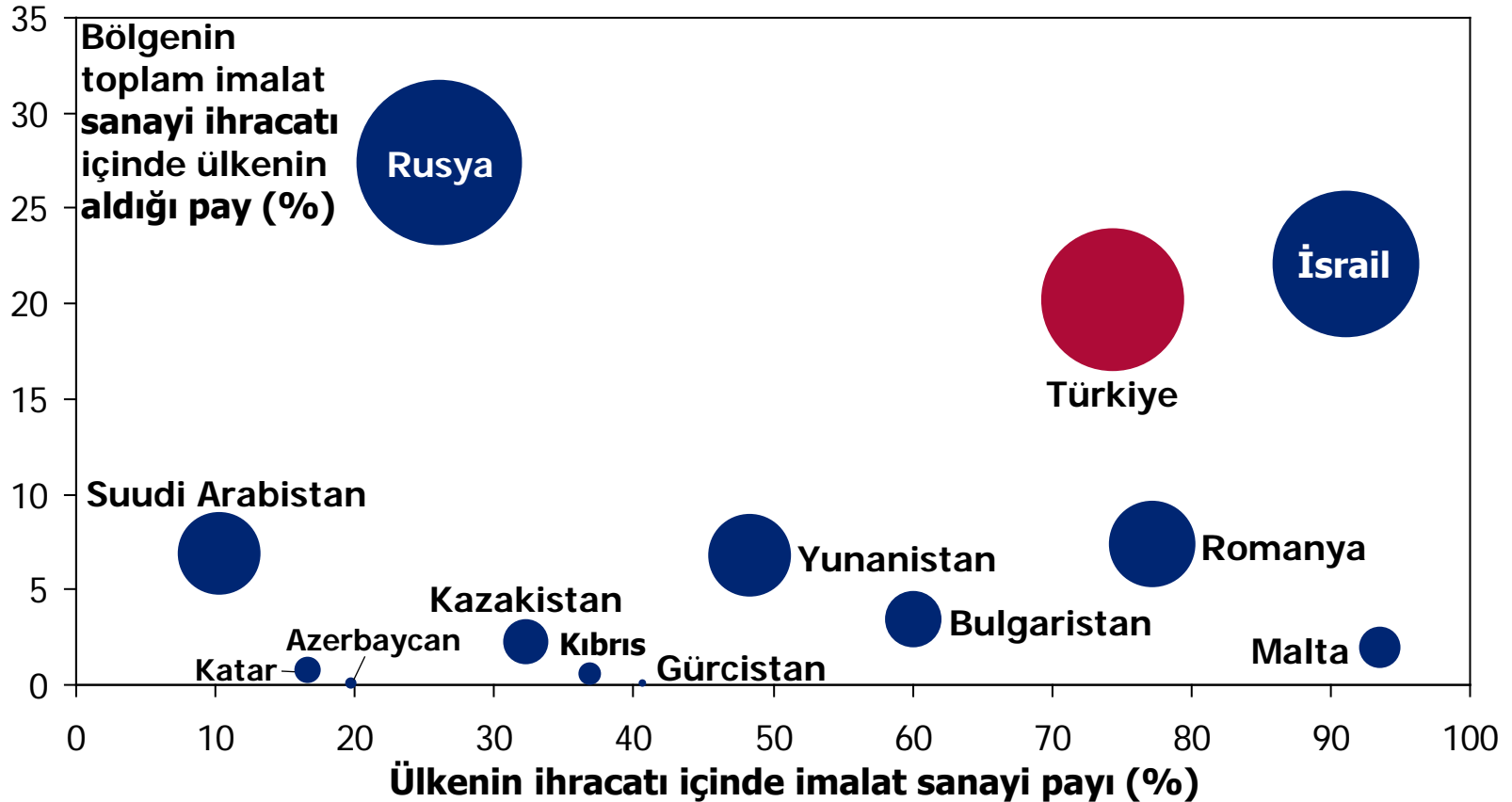

En çok ihraç edilen ürünler (2015, % pay)

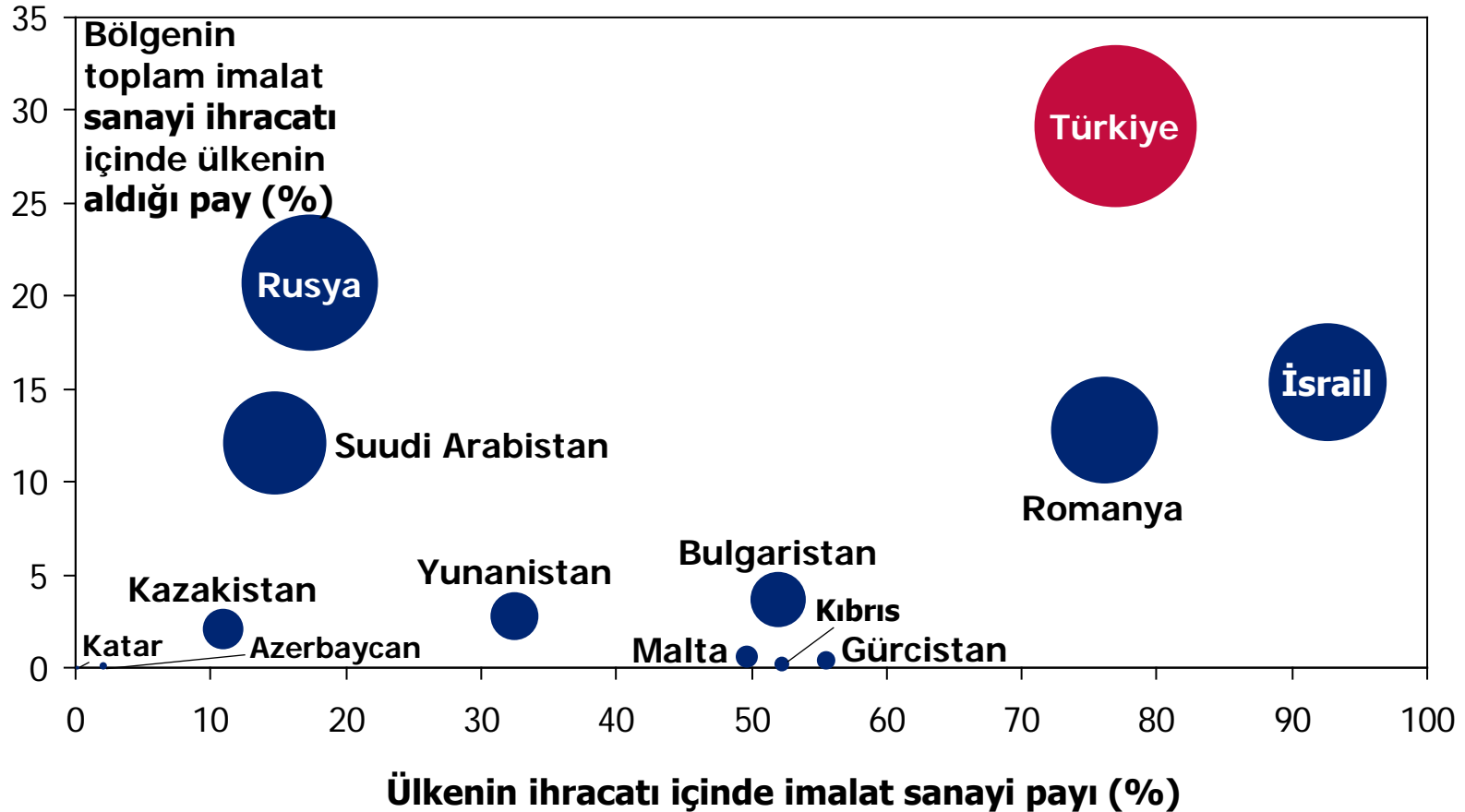
1990'ların ortasında bölgenin önemli sanayi ülkeleri arasına katılmıştık...

Türkiye'nin bölgesindeki ülkelerin imalat sanayi ihracatı göstergeleri (1996)

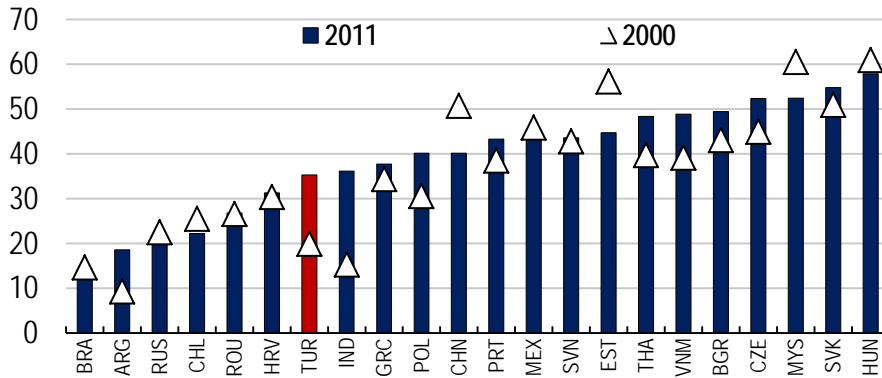
Artık bölgenin en önemli sanayi ülkesi olduk

Türkiye'nin bölgesindeki ülkelerin imalat sanayi ihracatı göstergeleri (2014)

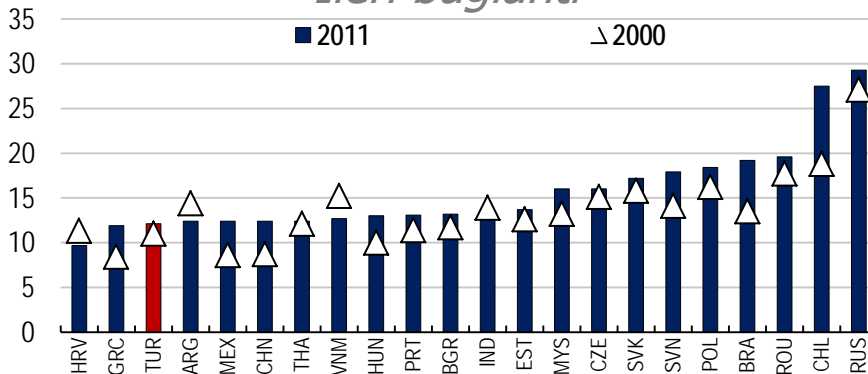

Türkiye sanayileşirken küresel değer zincirlerine istenilen düzeyde entegre olamadı

Geri bağlantı

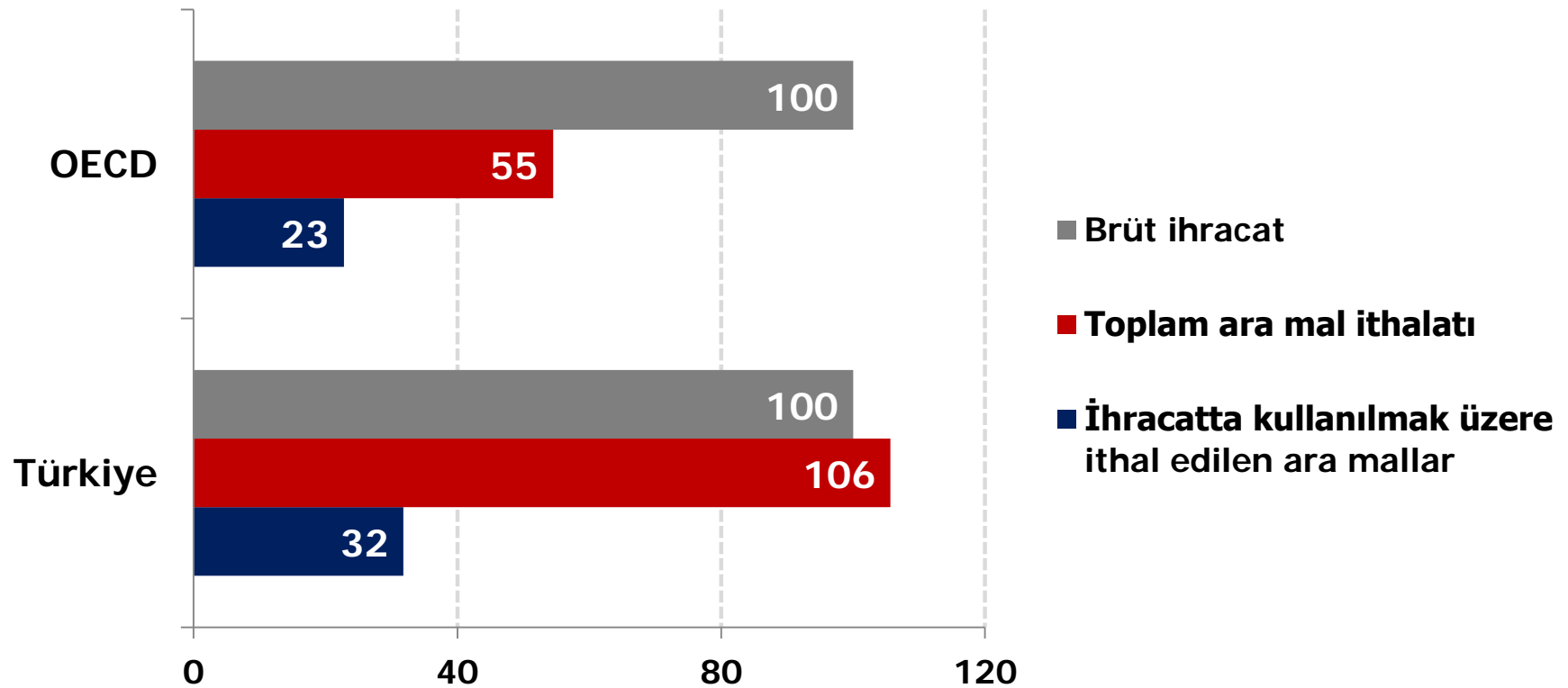
İleri bağlantı

- Geri bağlantı bir ülkenin ihracatındaki **ithalat içeriğini** ölçer
- İleri bağlantı bir ülkenin ihraç ettiği malların ne kadarının diğer **ülkelerin üretim zincirlerinde girdi** olarak yer aldığını ölçer

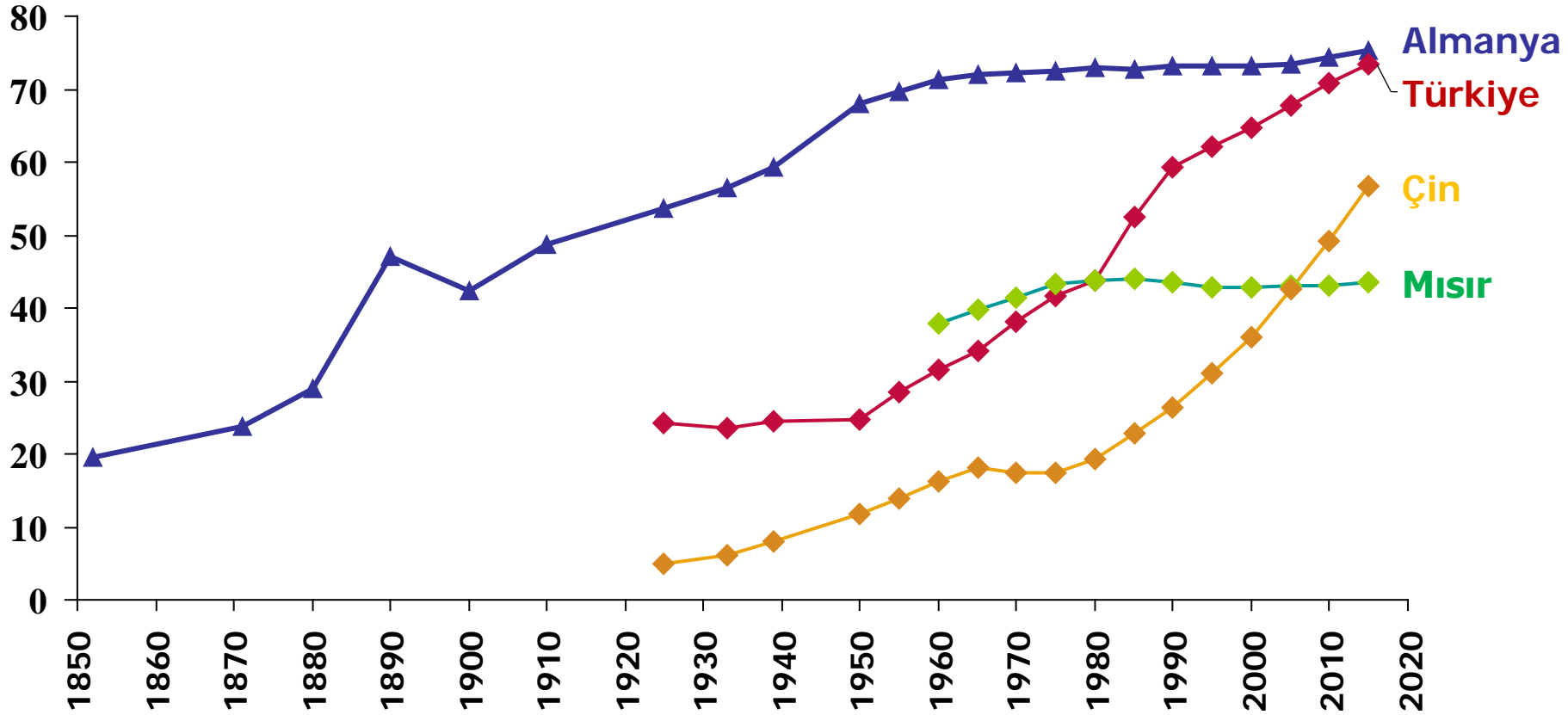
Ara mal ithalatımız OECD ortalamasının çok üzerinde: Türkiye yeterince ihracat yapamıyor

Ara mal ithalatı ve brüt ihracat, brüt ihracat=100, 2011

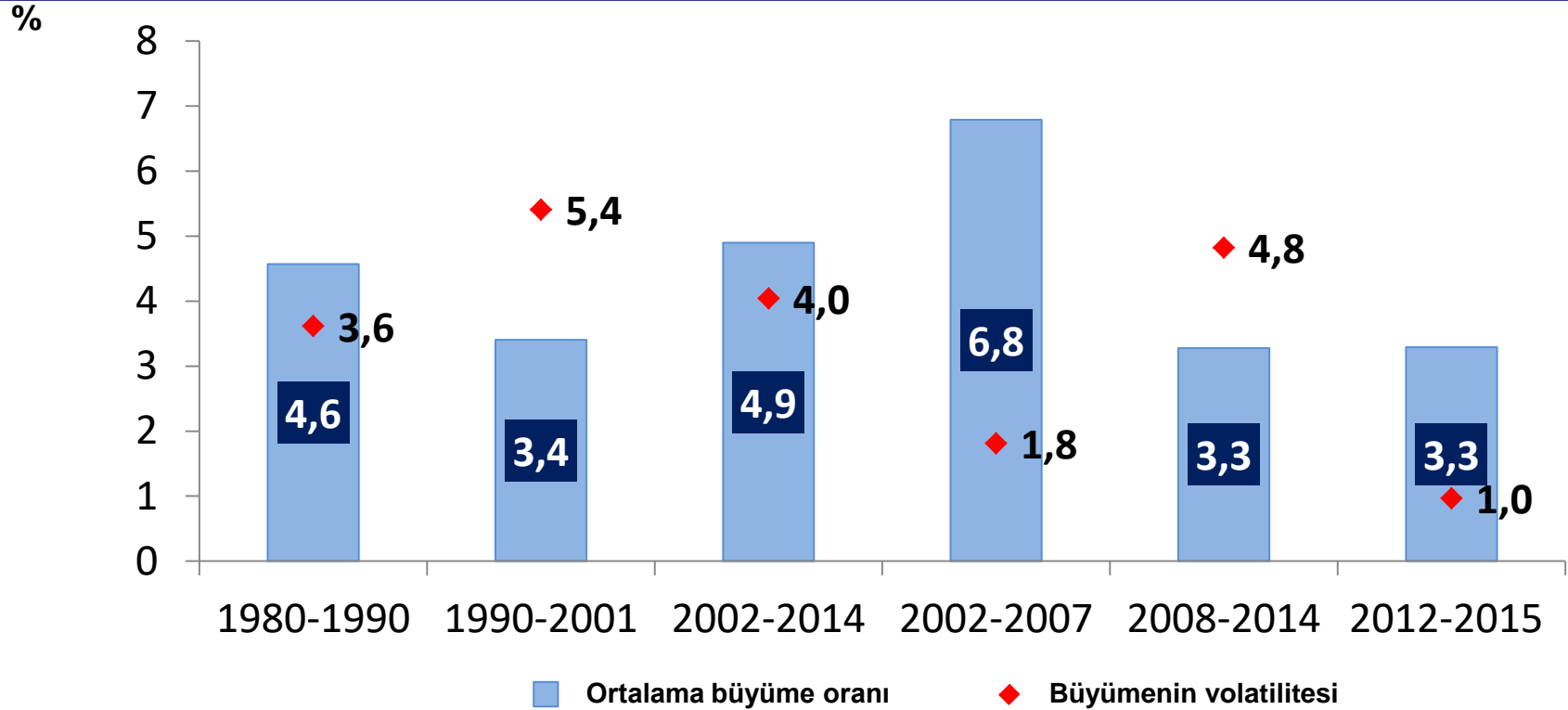
Şimdiye kadar büyümenin kaynağını iç göçün sağladığı verimlilik artışları oluşturuyordu...

Türkiye, Almanya, Çin ve Mısır'ın şehirleşme oranları, %

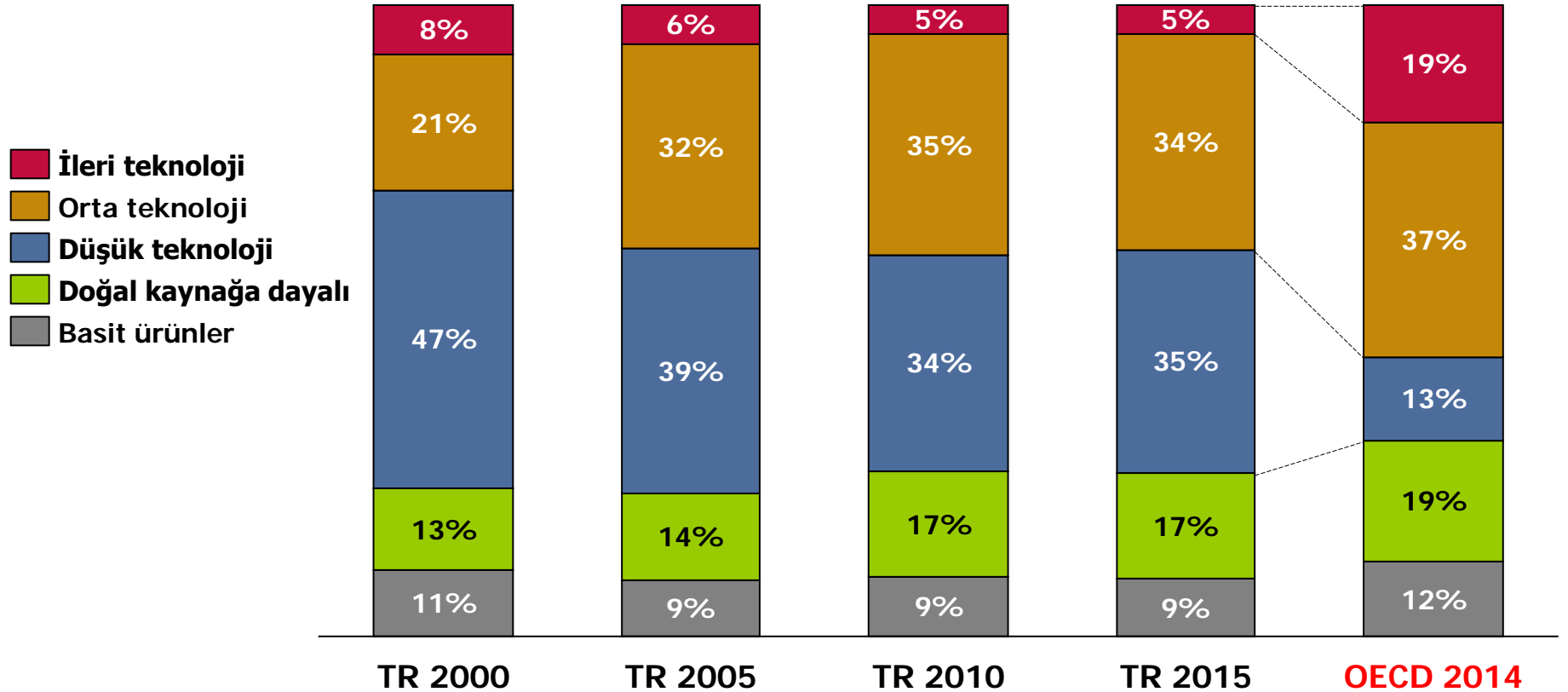
...artık bunun sonuna geldik

Dönemler itibarıyla ortalama büyüme oranları ve volatiliteler (1980-2015)

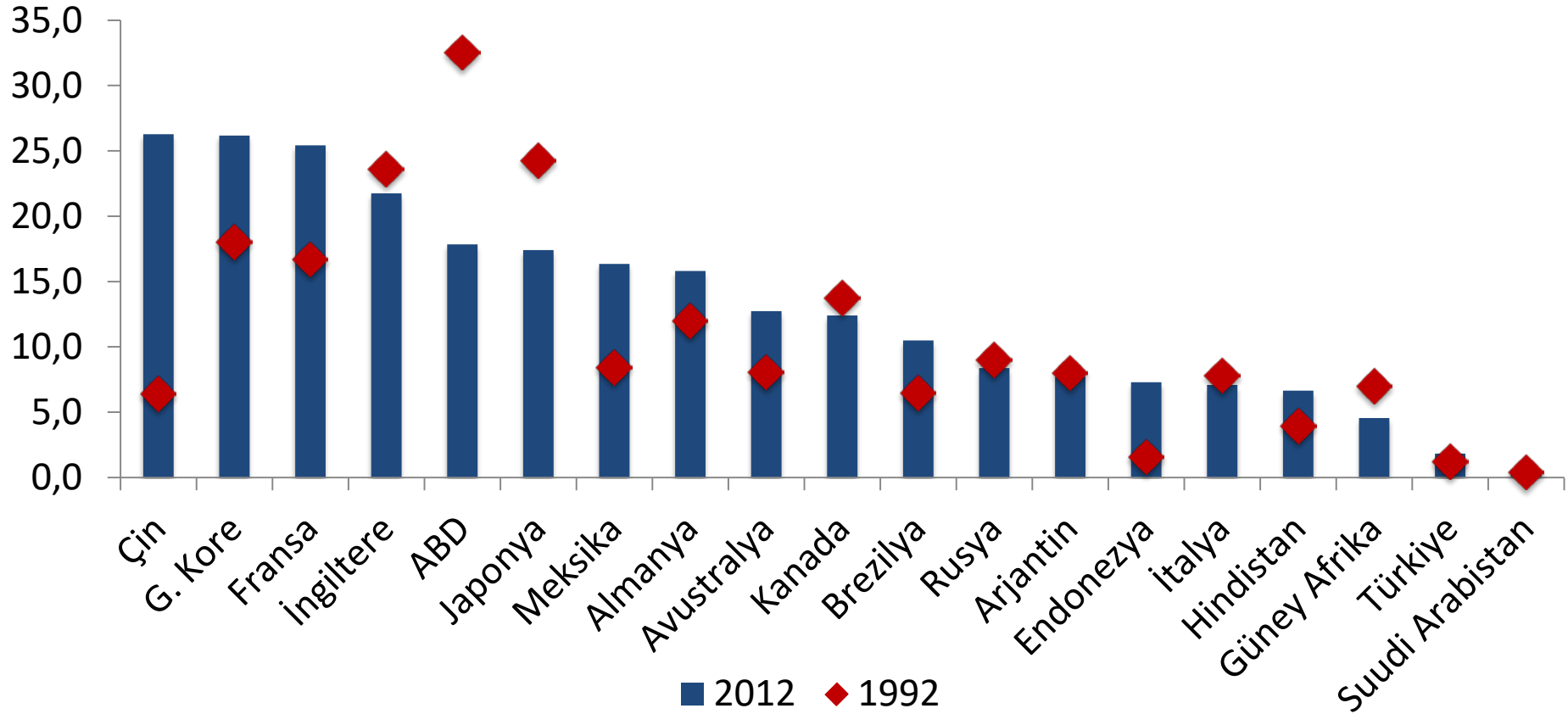
Şimdi yeni bir şeyler yapmamız gerekiyor

İhracatta ileri teknoloji payında OECD ortalaması Türkiye'den 4 kat yüksek

Yapan ülkeler var

G20 Ülkelerinin toplam imalat sanayi ihracatlarında ileri teknoloji ürünlerin payı (%),
1992 ve 2012

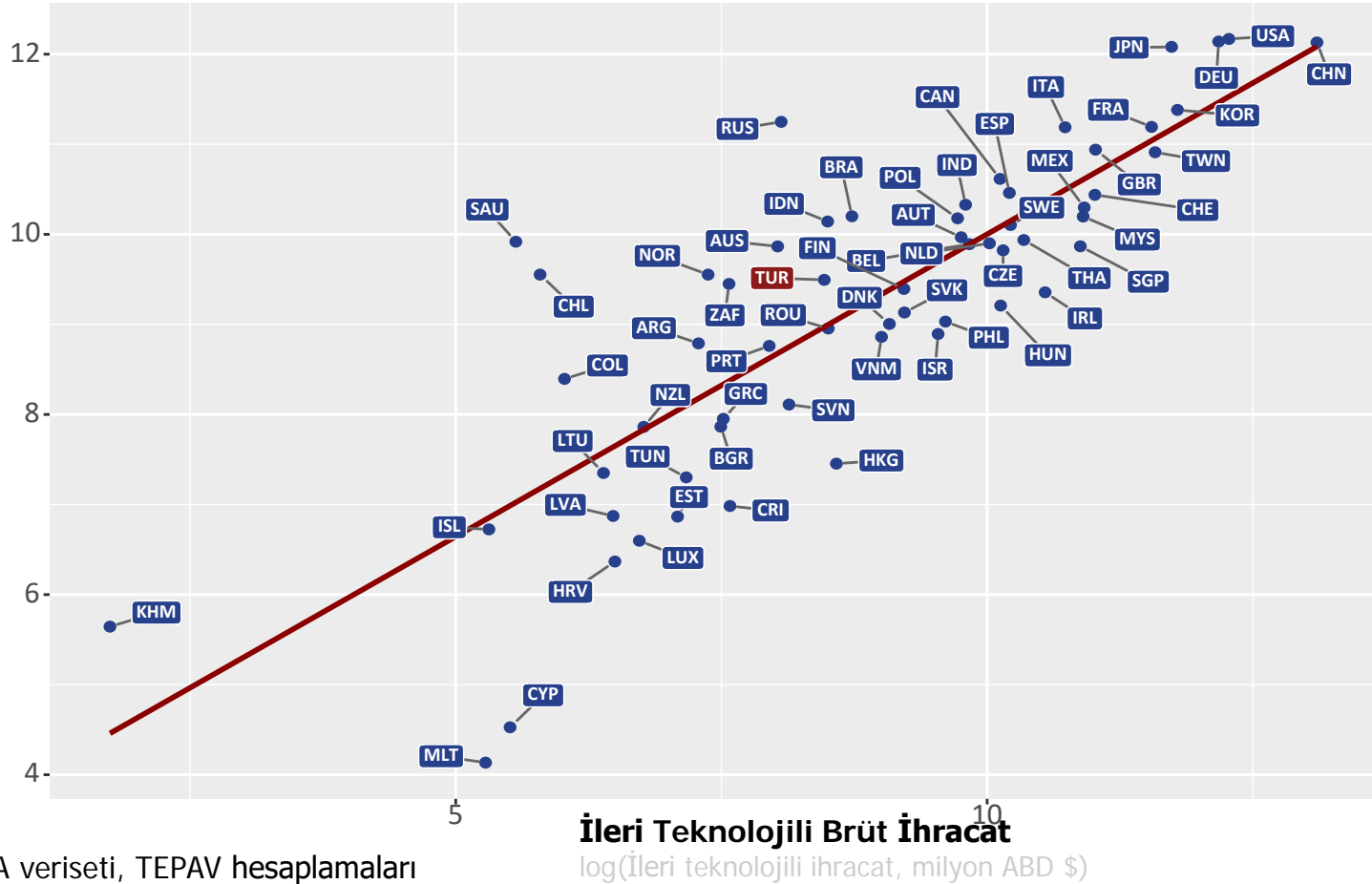

1. İhracattaki teknoloji seviyesi arttıkça küresel değer zincirlerine daha entegre olunuyor

İhracatta İleri Bağlantı ve İleri Teknoloji, 2011

İhracatta ileri bağlantı: Yerel Ekonomiden Küresel Değer Zincirine Katkı

Log (Yabancıların toplam ihracatında yerli katma değer, milyon ABD \$)

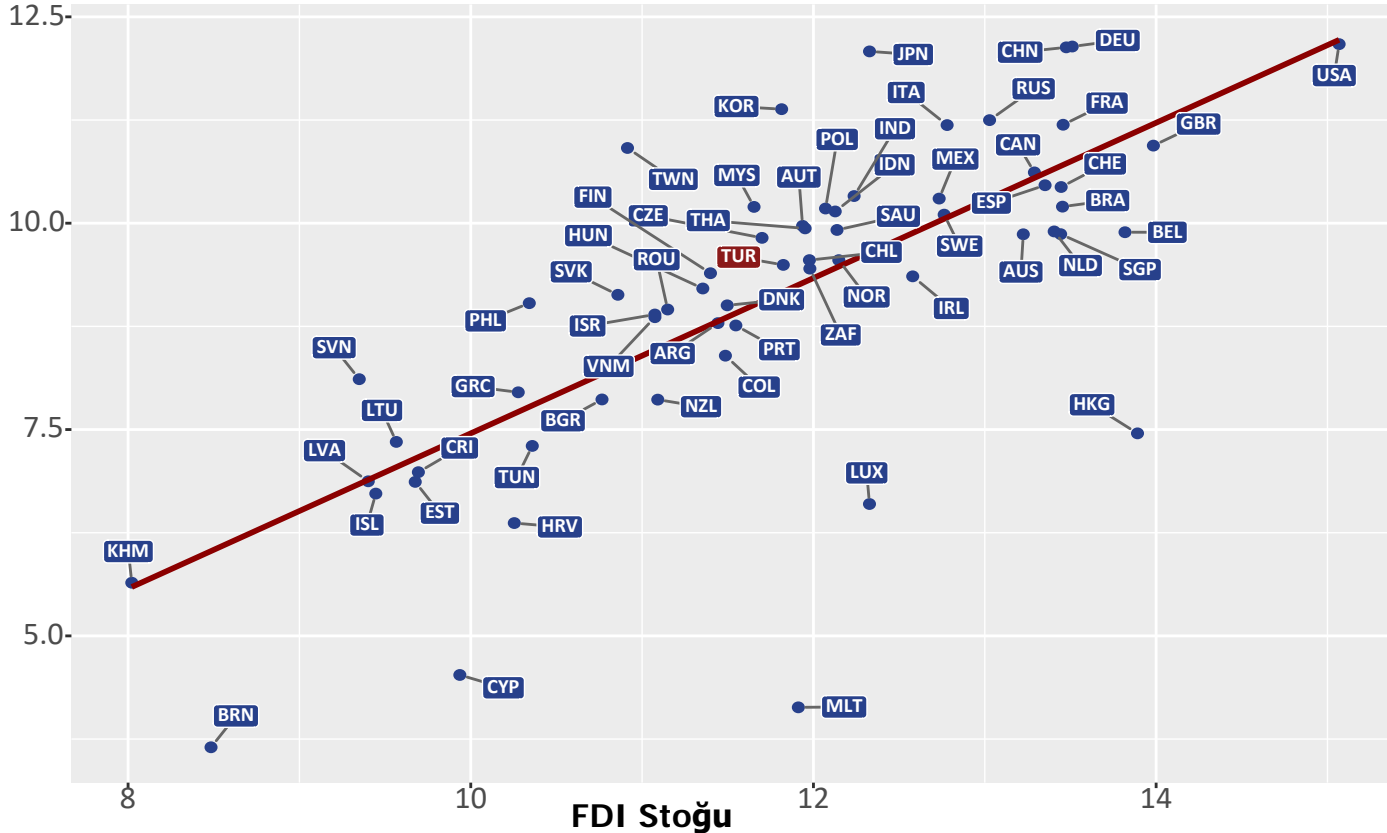

2. Yabancı yatırımcının varlığı da değer zincirlerine entegrasyonu kolaylaştırıyor

İhracatta İleri Bağlantı ve FDI Stoku

İhracatta ileri bağlantı: Yerel Ekonomiden Küresel Değer Zincirine Katkı

Log (Yabancıların toplam ihracatında yerli katma değer, milyon ABD \$)

FDI Stoğu

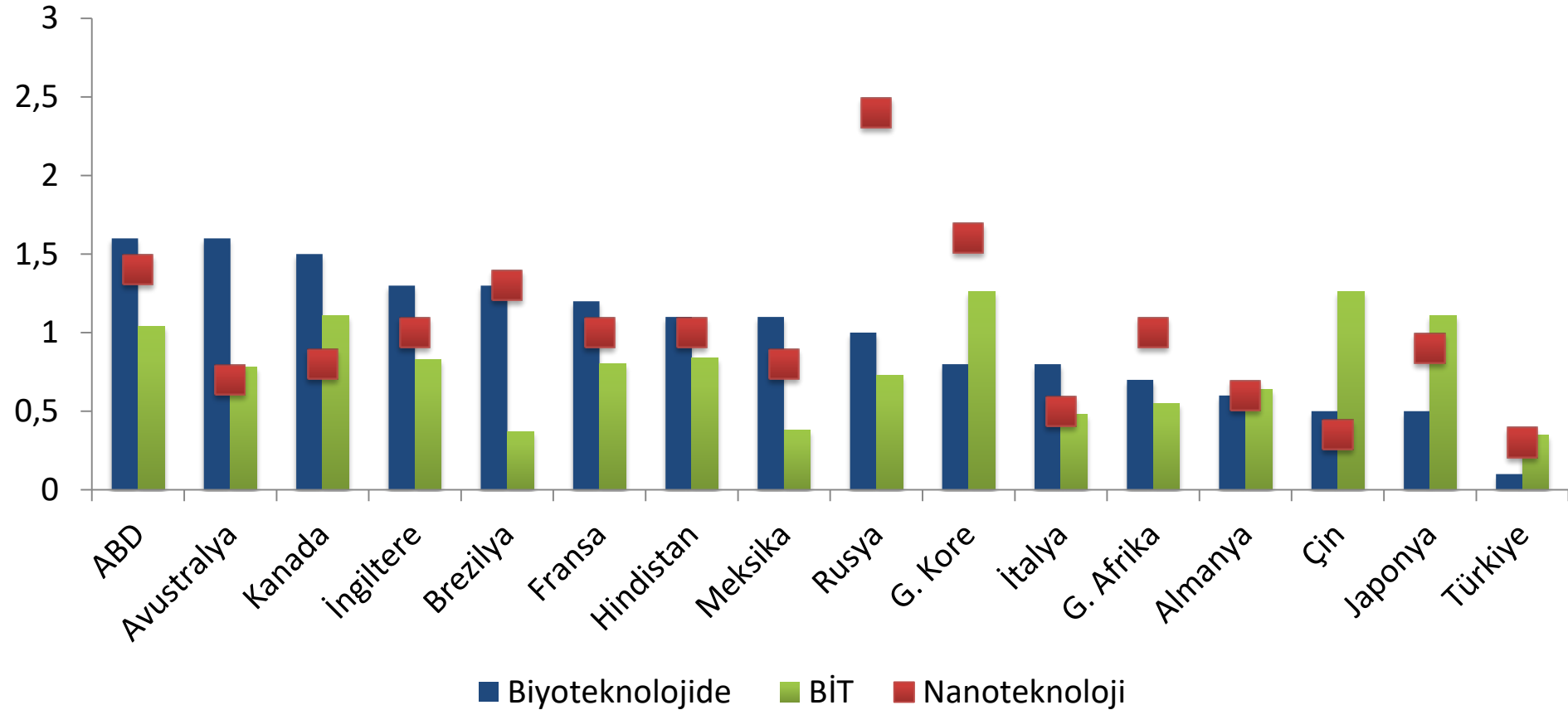
log(FDI stoğu, million USD \$)

Bu arada küresel gündemde neler var?

- Çin yılında G20, kendini yeniden icat etme konusunda önemli bir adım attı
 - Büyüme ve sürdürülebilir kalkınma için yeni teknolojiler ve inovasyon odağı etrafında yeni teknolojiler
- Yeni teknolojiler büyüme ile sürdürülebilirlik arasındaki ilişkiyi değiştiriyor
 - 20. yüzyılda sanayileştikçe çevresel sürdürülebilirlik zorlaşırken, 21. yüzyılda yeni teknolojilerden kaynaklı yeni sanayi devrimi çevresel sürdürülebilirliği de kolaylaştırıyor
 - Küresel büyümeyi hızlandırmak ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşabilmek için odak: Yeni teknolojilerin transferi ve difüzyonu
- Türkiye'nin yeni büyüme ve kalkınma stratejisini küresel gündemden bağımsız düşünmek mümkün değil
 - Yeni dönemin sunduğu fırsattan yararlanmak üzere tartışmanın dışında kalmamak gerekiyor
 - Faydalanma düzeyi, ülkelerin ne kadar hazırlı olduğu ile yakından ilişkili

Dünyada artık sanayi politikasının odağında yeni teknoloji platformları var

Biyoteknoloji, Nanoteknoloji ve BİT'te Teknolojik Üstünlük Karşılaştırması, 2013

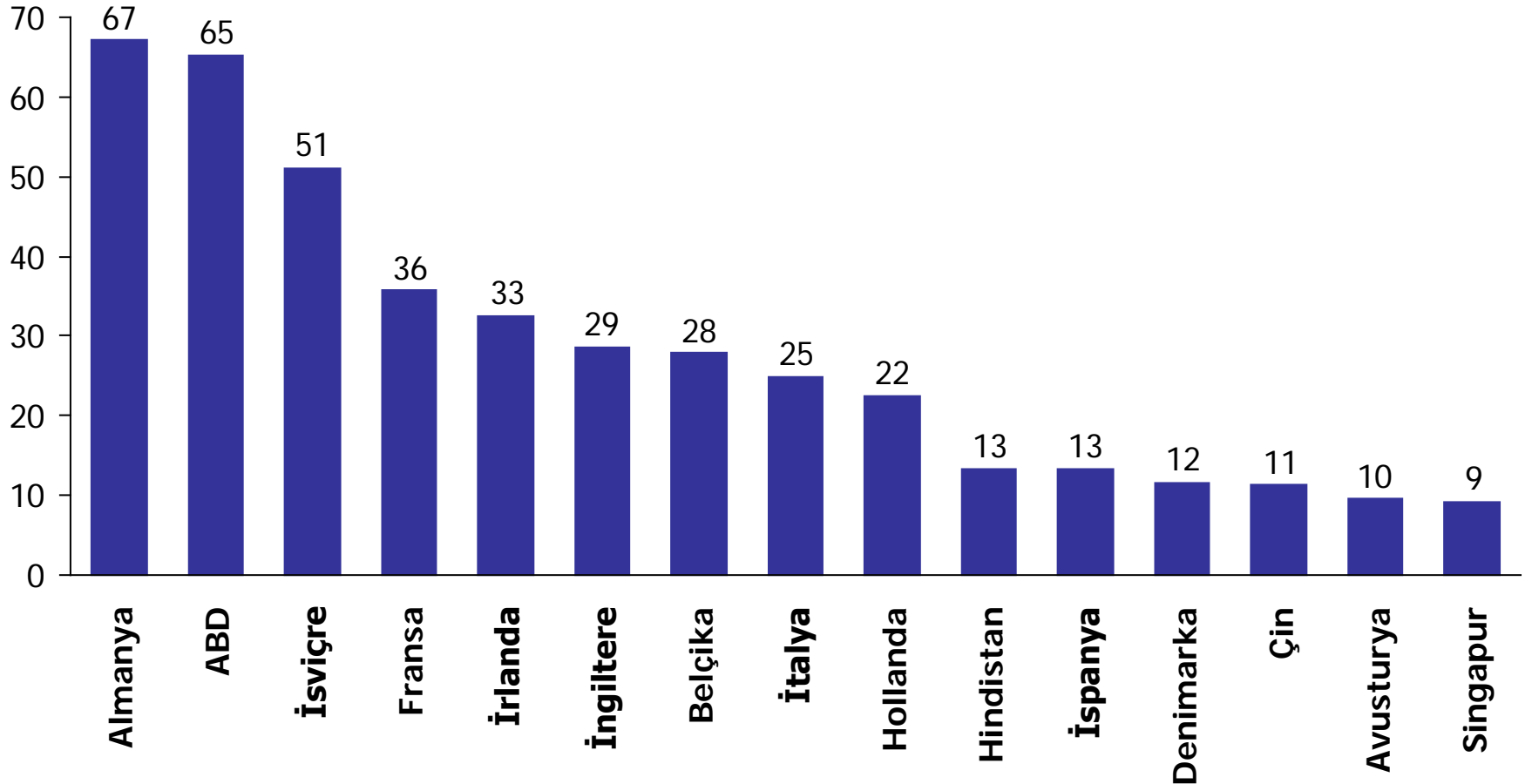

Şimdi ne yapmak lazım?

- Türkiye'nin küresel eğilimlerle uyumlu yeni bir büyüme ve sürdürülebilir kalkınma stratejisine ihtiyacı var
 - Bu kez fırsatı kaçırmamak gerekiyor
 - Türkiye'nin hızla ekonomi gündemine geri dönmesi ve geri döndüğünü de görünür kılmaması gerekiyor
- Türkiye'de sanayi politikasına heyecan verecek bir odağa şimdi daha çok ihtiyacı var
 - Yeni teknolojilerin transferi ve difüzyonu sanayi politikamızın odağında olmalı
 - Teknolojik dönüşüm için hızlandırıcı sektör seçmek gerekiyor
- İlaç sektörü, hızlandırıcı sektör olmaya en iyi aday
 - İleri teknolojlili üretim ve ihracatı artırma potansiyeli
 - Biyoteknolojinin transferi ve ülke içinde yayılması
 - Hazır yatırım projeleri ve SEYK adımları

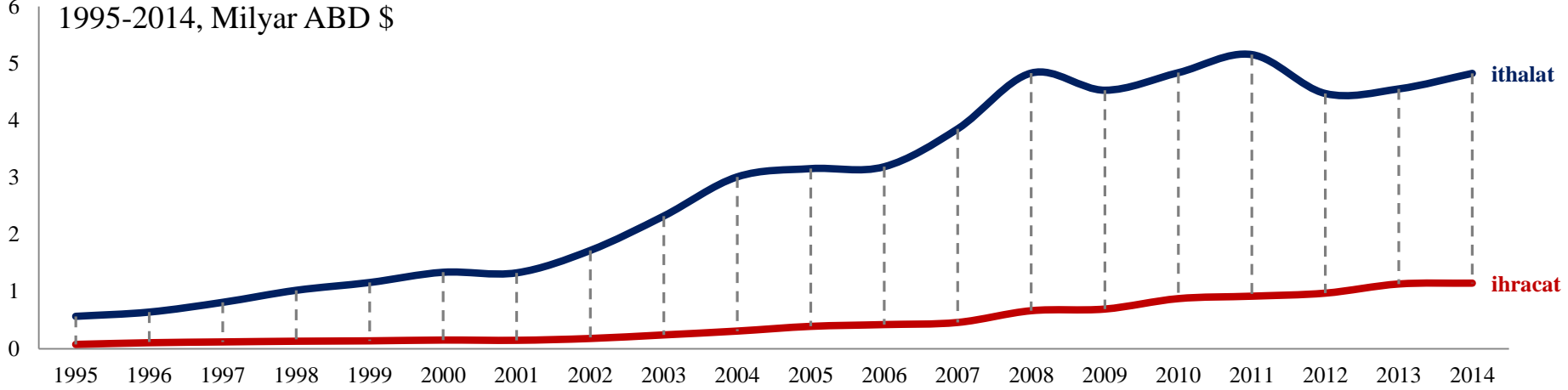
Türkiye, dünya ilaç ihracatı sıralamasında 37. sırada yer alıyor

İlaç ihracatı değeri (milyar dolar, 2013)

Türkiye'nin ilaç dış ticareti

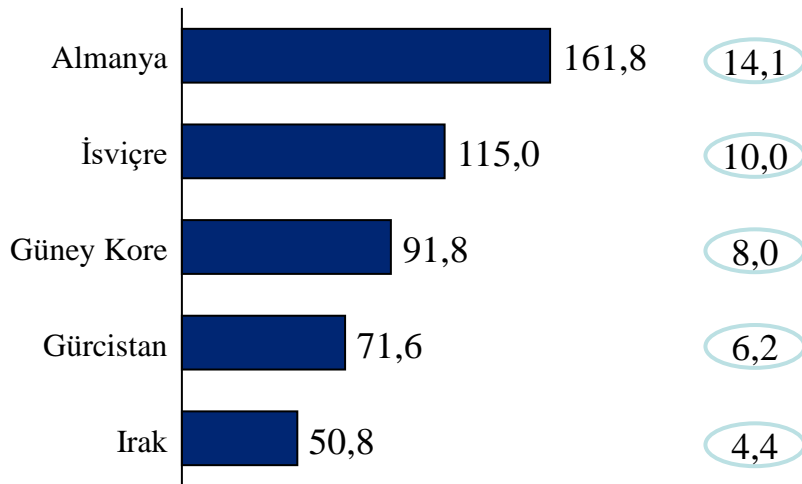
1995-2014, Milyar ABD \$

Türkiye'nin ilaç ihracatının ülkelere dağılımı

2014, Milyon ABD \$

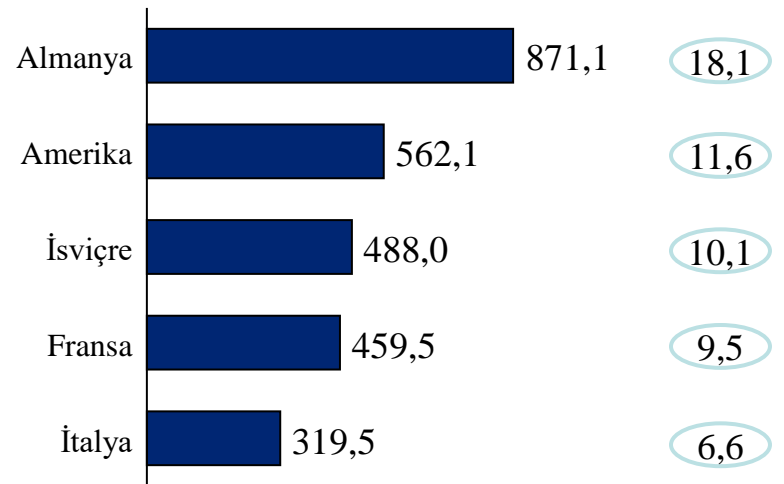
İhracat payı
2014, %

Türkiye'nin ilaç ithalatının ülkelere dağılımı

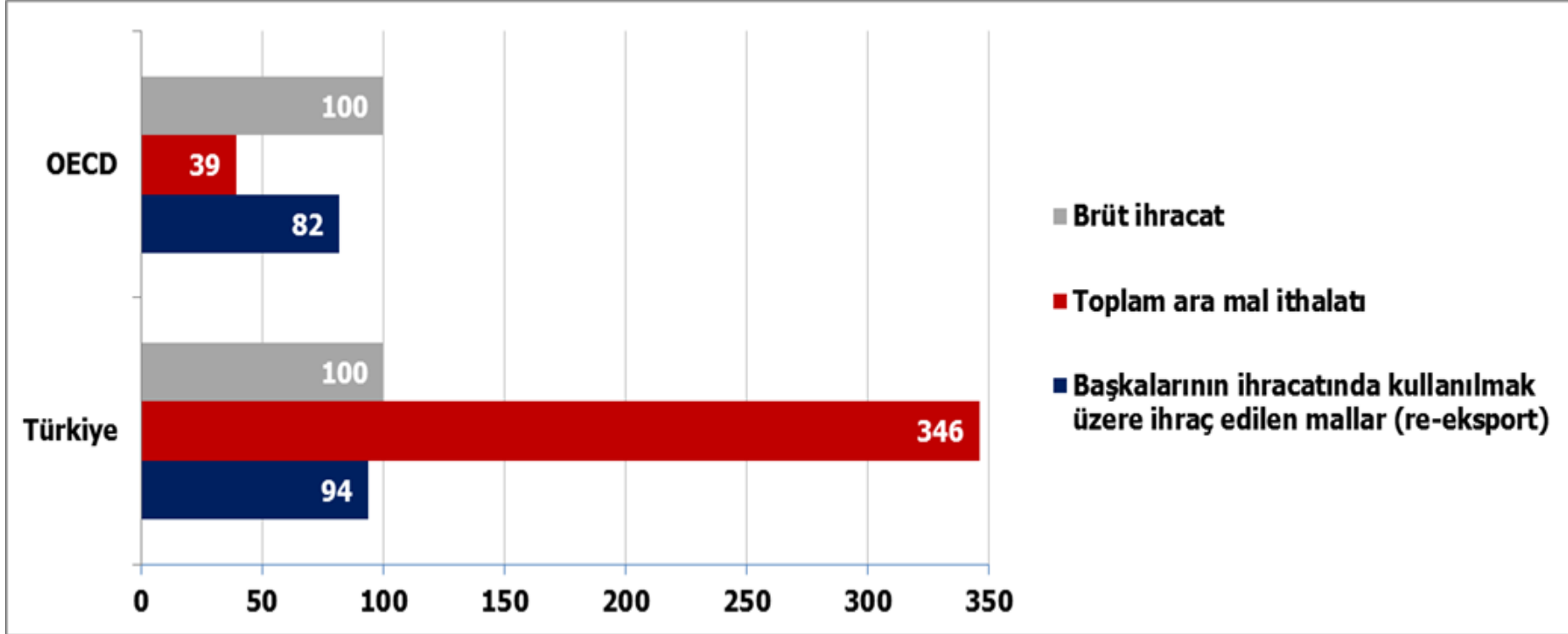
2014, Milyon ABD \$

İthalat payı
2014, %

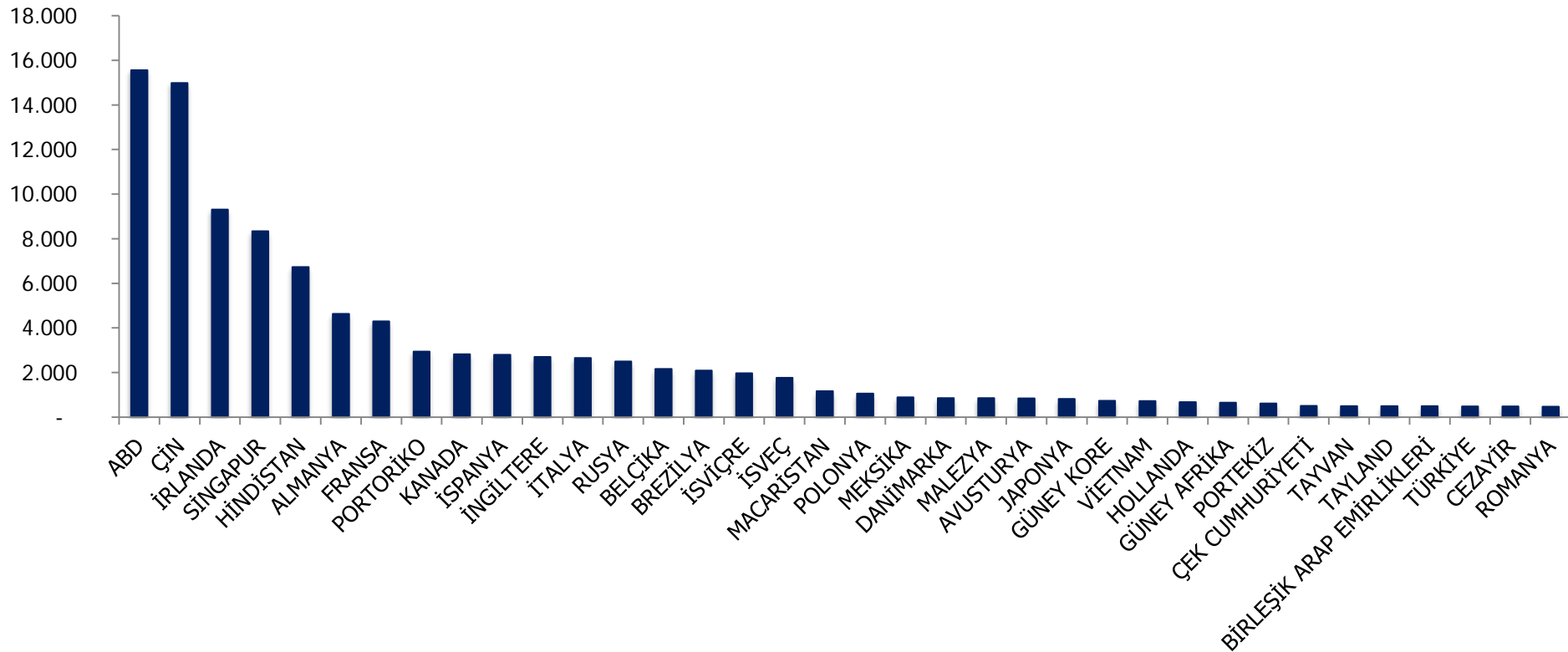
İlaç sektörünün de içinde bulunduğu kimya sektöründe küresel değer zincirlerine entegrasyonumuz daha sorunlu

Kimya sektöründe ara mal ithalatı ve brüt ihracat, brüt ihracat=100, 2011

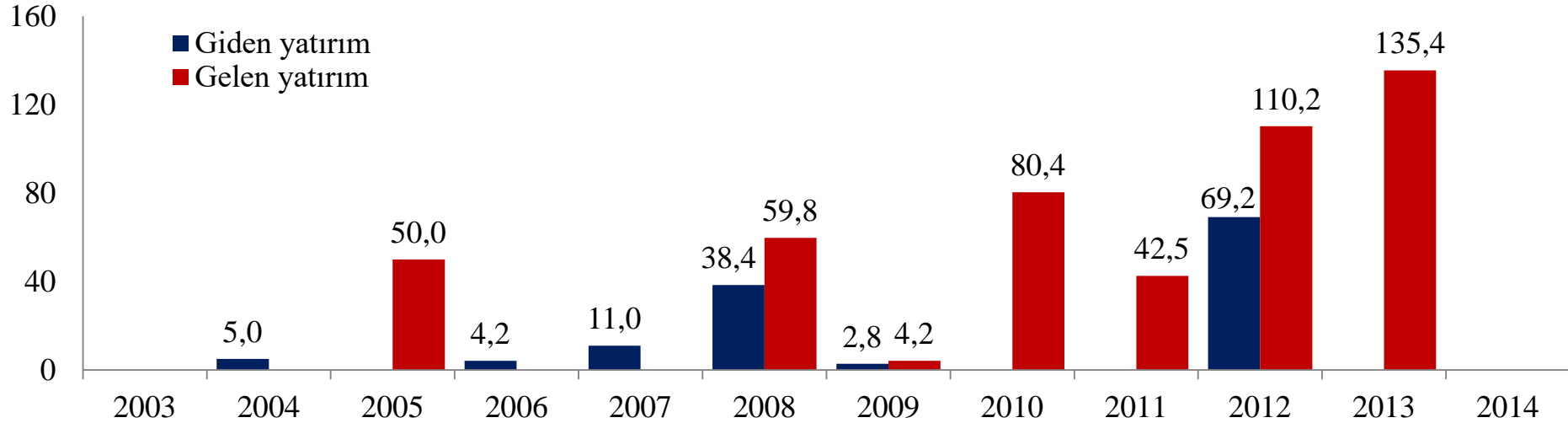
Türkiye, ilaç yatırımlarını çeken ülkeler arasında 34. sırada yer alıyor

Toplam İlaç Sektörü DYY'lerinin Ülkelere Dağılımı, 2003-2014

Türkiye'nin 2003-2014'te aldığı 483 milyon dolarlık ilaç yatırımı, aynı dönemde dünyadaki toplam ilaç DYY'lerinin binde 4'ü kadar

Türkiye'ye Gelen ve Türkiye'den Giden İlaç Yatırımları, Milyon ABD \$, 2003-2014

En çok ilaç yabancı yatırımı yapan ülkeler

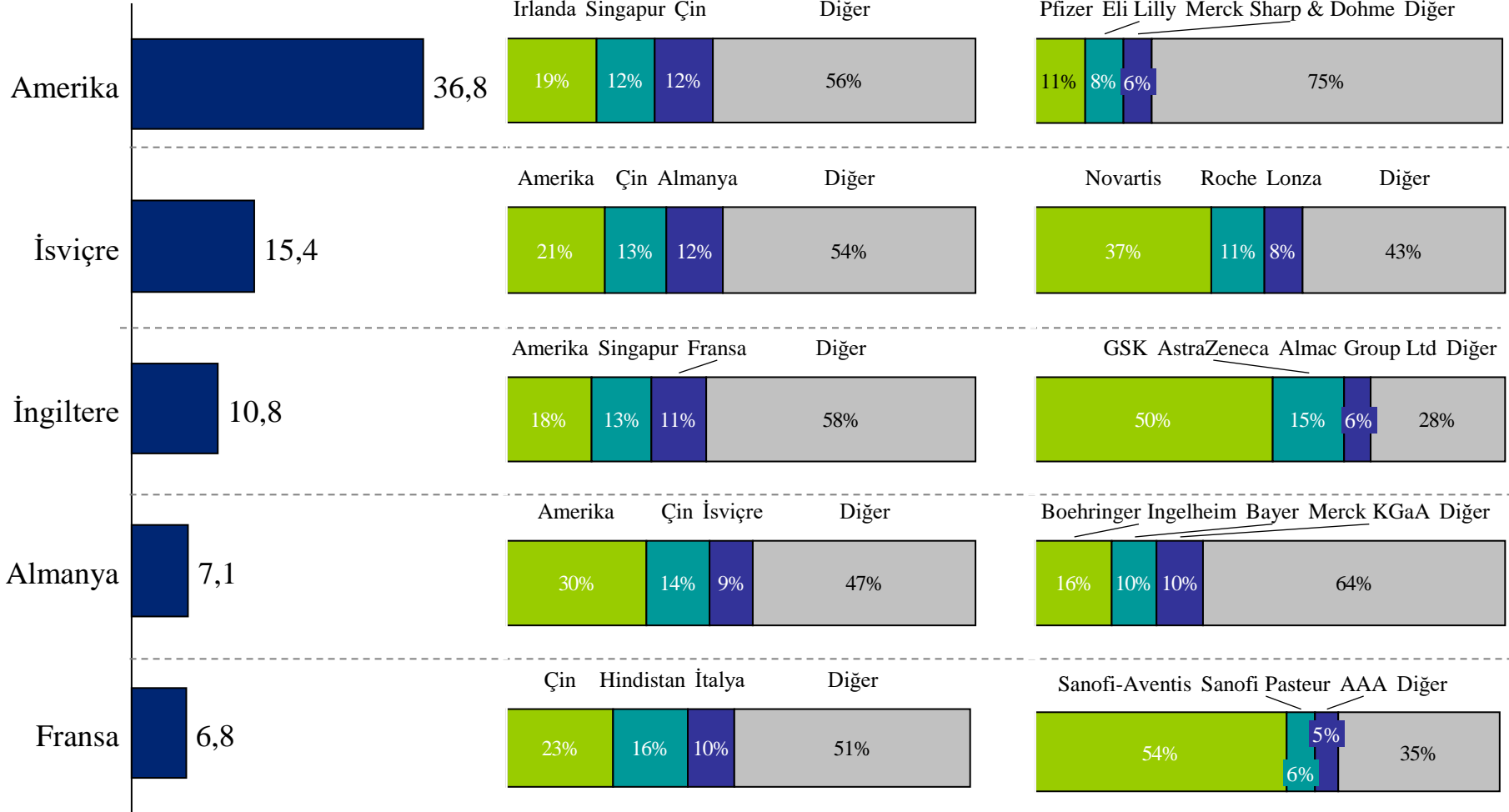
Milyar ABD \$

Yabancı yatırımın yapıldığı ülkeler

% dağılım

Yabancı yatırımı yapan firmalar

% dağılım

En çok ilaç yabancı yatırım çeken ülkeler

Milyar ABD \$

Yabancı yatırımı yapan ülkeler

% dağılım

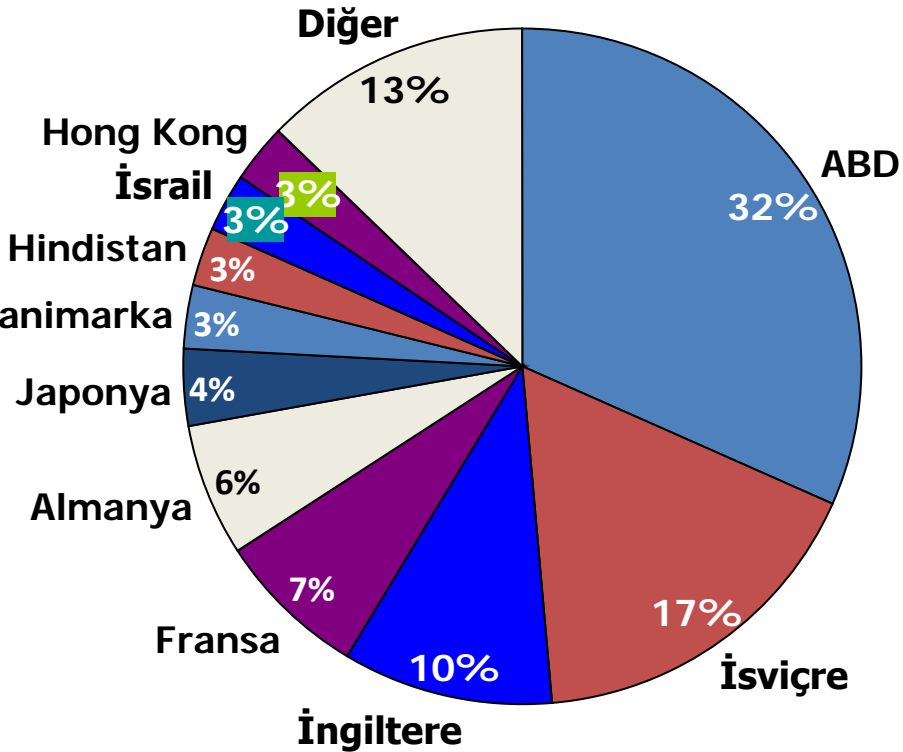
Yabancı yatırımı yapan firmalar

% dağılım

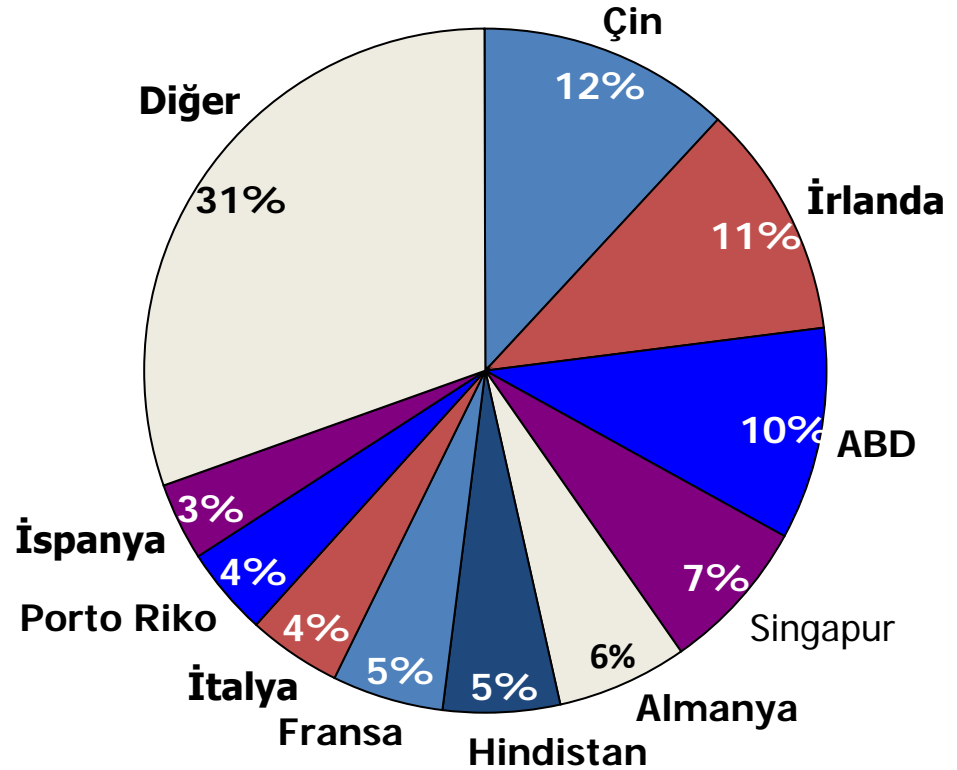

İlaç üretim yatırımlarının yüzde 12'sini Çin alıyor

Yatırım yapan ülkeler (t2003-2013)

Yatırım geçen ülkeler (t2003-2013)

Yatırım yapan ülke haline gelmek mümkün

En fazla DYY alan ilk 10 ülke (İlaç sektörü, 2003-2013)

Sıralama	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2003	ABD	Singapur	Porto Riko	Çin	Almanya	Brezilya	İspanya	İrlanda	İsveç	Kanada
2004	İrlanda	Singapur	Fransa	Çin	İspanya	Almanya	Ekvador	Hindistan	Portekiz	ABD
2005	ABD	Hindistan	İspanya	Fransa	Singapur	İsveç	Almanya	Porto Riko	Çin	İngiltere
2006	ABD	Hindistan	Çin	İrlanda	Singapur	İtalya	Danimarka	Porto Riko	Fransa	Belçika
2007	ABD	İtalya	Çin	Kanada	İrlanda	Singapur	Almanya	İsviçre	Hindistan	Fransa
2008	Çin	Hindistan	İrlanda	ABD	Almanya	İsviçre	Singapur	Fransa	Malezya	İngiltere
2009	ABD	Singapur	Çin	Hindistan	İrlanda	Belçika	Almanya	Brezilya	Meksika	Fransa
2010	Çin	ABD	Rusya	Brezilya	İsviçre	Hindistan	İtalya	Almanya	Belçika	Macaristan
2011	Hindistan	ABD	Çin	İrlanda	Singapur	Fransa	Almanya	Kanada	Vietnam	Rusya
2012	İrlanda	Çin	ABD	Porto Riko	Rusya	İngiltere	Güney Afrika	Belçika	Almanya	Fransa
2013	Çin	ABD	İrlanda	İngiltere	Singapur	Fransa	Hindistan	Rusya	İspanya	Japonya

En fazla DYY gönderen ilk 10 ülke (İlaç sektörü, 2003-2013)

Sıralama	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2003	ABD	İsviçre	Almanya	İngiltere	Danimarka	Fransa	Japonya	Hollanda	Hindistan	Belçika
2004	ABD	İsviçre	İngiltere	Brezilya	Kanada	Fransa	Almanya	Hollanda	Japonya	Danimarka
2005	ABD	İsviçre	İngiltere	Kanada	Almanya	Hindistan	Danimarka	Japonya	Fransa	İsrail
2006	ABD	İsviçre	İngiltere	Japonya	Fransa	Almanya	Hindistan	Hollanda	İzlanda	Kanada
2007	ABD	İsviçre	İngiltere	Danimarka	Fransa	Almanya	İrlanda	Belçika	Norveç	Japonya
2008	ABD	İsviçre	Almanya	İngiltere	Fransa	İsrail	Hindistan	Kanada	Japonya	İrlanda
2009	İsviçre	ABD	İngiltere	Fransa	Almanya	İrlanda	Hollanda	Japonya	Danimarka	İspanya
2010	ABD	Almanya	İsrail	İsviçre	Fransa	İngiltere	Japonya	Hindistan	Belçika	Macaristan
2011	ABD	İngiltere	Fransa	Almanya	İsviçre	Japonya	Çin	Hindistan	İsrail	Danimarka
2012	ABD	İsviçre	İngiltere	Japonya	Fransa	İsrail	Hindistan	Kanada	Almanya	Tayvan
2013	ABD	Çin	İngiltere	İsviçre	Almanya	Japonya	Fransa	Hindistan	İsrail	Danimarka

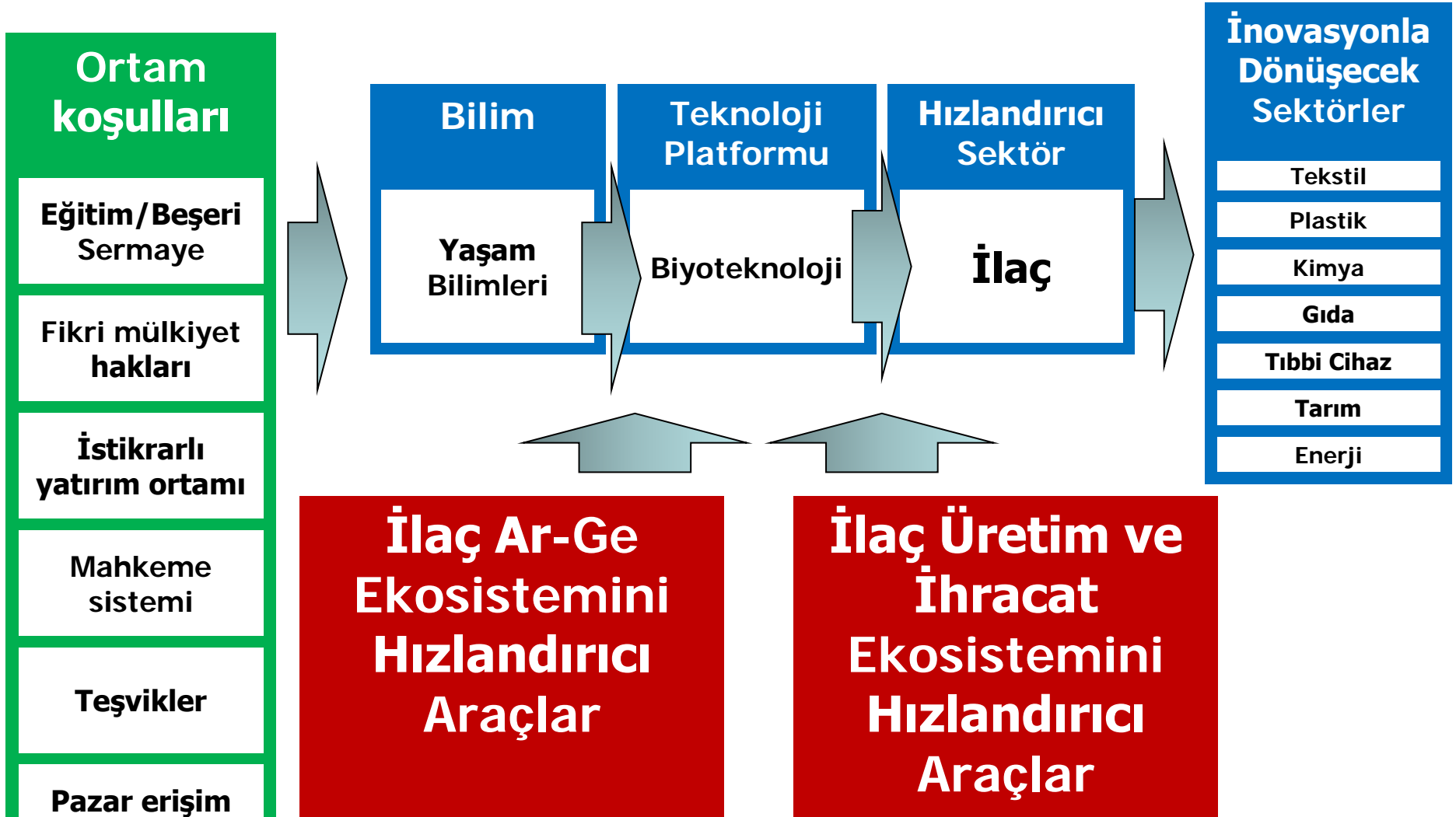
Yatırım yeri seçim kriterleri, yatırımın türüne göre farklılaşıyor

İlaç sektöründe yatırım türleri ve değerlendirme kriterleri

Maliyet dışı faktörler odaklı kararlar

Peki, biz ekosistemi nasıl etkinleştirebiliriz?

İlaç sektörünün hızlandırıcı sektör potansiyelini kullanabilmek için neye ihtiyaç var?

- Rekabetçi bir yatırım ortamına yönelik odaklı bir yapısal reform gündemi
 - İktisadi öngörülebilirlik
 - Yargı, eğitim sistemi, fikri mülkiyet hakları gibi reform alanlarında atılacak adımlar
 - Öngörülebilir, şeffaf ve tutarlı pazar erişim koşulları
- Yatay ortam koşullarının yapısal reformlarla iyileştirilmesine ek olarak geçişi hızlandırıcı araç ve somut projeler
 - İleri teknolojili ihracata yönelik farklılaştırılmış, rekabetçi vergi uygulamaları
 - Şirket-proje bazlı teşvik mekanizması
 - Üretim kümelenmesi...

Son günlerde atılan adımlar olumlu fakat hala bir odağa ihtiyacımız var

- Sınai Mülkiyet Kanun Tasarısı
- Yatırım Ortamının İyileştirilmesine İlişkin Kanun
- Üretim Reform Paketi
- Proje bazlı teşvik yaklaşımı
- Türkiye Varlık Fonu'nun kurulması
- Vergi teşviklerinin gündeme alınması

Sonuçlar

- Türkiye'nin bir an önce ekonomi gündemine odaklanması gerekiyor
 - Küresel gündemle uyumlu yeni bir büyüme ve kalkınma stratejisine ihtiyaç var
- Sanayi politikasında yeni bir şeyler yapmak lazım
 - Teknolojik dönüşüm için seçim yapmak: Hızlandırıcı sektör?
- İlaç sektörünü tekil bir sektör gibi değil, teknolojik dönüşüm için hızlandırıcı sektör olarak görmek gerekir
 - Belli bir odak etrafında kurgulanmış yapısal reform ajandasına ve hızlandırıcı araçların bir an önce uygulanmasına ihtiyaç var
 - Hala yatırım yapılabilir bir ülke olduğumuzu göstermenin en iyi yolu, birkaç ileri teknolojik yatırım kararı duyurmaktır
 - Bunun için seçim yapmak ve farklılaştırılmış teşvik araçlarını bir an önce devreye sokmak gerekiyor